№ 285 ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 25

1904

ՇԱԲԱԹ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 25 № 285

ԵՐԵՍՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, редакція «Мшакъ». Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տէլէֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—5 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերից).

Յայտարարութիւնը ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տէլէֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Դեկտեմբերի 23 ին վախճանվեց պաշտօնաթող գնդապետ

ԳԵՐԱՍԻՄ ԱՎԵՏՕՎԻՉ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆԸ,

որի մասին յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին այրին, որդիքը և հանգուցեալի քոյրը։ Հոգեհանգիստը լինելու է կիրակի, դեկտեմբերի 26 ին, երեկոյեան 6 ժամին հանգուցեալի բնակարանում (Ռտիշչէվսկայա փող. № 21)։ Մարմնի յուղարկաւորութիւնը լինելու է երկուշաբթի, դեկտեմբերի 27-ին, առաւօտեան 0 ժամին, դէպի Էջմիածնեցւոց ս. Գէորգ եկեղեցին, Հավլաբարում։ Թաղումը Խոջիվանքի գերեզմանատանը։ 1—1

Դեկտեմբերի 20-ի գիշերը վախճանվեց բժշկականութեան դոկտոր

ՍՏԵՓԱՆ ՅՈՎՍԷՓԵԱՆ ԱՆԱՆԵԱՆ

որի մասին յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին հանգուցեալի այրին և զաւակները։ Հոգեհանգիստ՝ ուրբաթ, դեկտեմբերի 24 ին և շաբաթ, 25 ին, երեկոյեան ժամը 7-ին հանգուցեալի բնակարանում (Գօլօվինսկի պրօսպ. սեփ. տ.)։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, դեկտեմբերի 26-ին, առաւօտեան ժամը 10 ին դէպի Զրկինենց եկեղեցին, Գրիբօէդօվսկի փողոցի վրա. Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը։ 1—2

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Տեղական խնդիրներ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ծալկայից Թիֆլիս բերվող ջրանցքի մասին. Նամակ Թէօդօսիայից. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը.—Արտաքին լուրեր ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.—Եւրոպան և Դեղին վտանգը։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ներկայ տարվայ ընթացքում մենք աշխատում էինք մեր տեսութիւնից բաց չը թողնել մեր երկրի տեղական խնդիրները և կարելին չափ լուսաբանում էինք մեր տեսակէտները հերթական դարձած հարցերի մասին։

Մենք կը ցանկանայինք առաջիկայում աւելի մեծ ուշադրութիւն նուիրել մեր երկրի կարիքների և պահանջների ուսումնասիրութեանը, համարելով, որ այդ ուսումնասիրութեամբ մենք էապէս նպաստած կը լինենք նրանց բաւարար լուծմանը կեանքի մէջ։ Մենք յոյս ունենք, որ մեր երկրի ինտելիգենտ ոյժերը լուրջ կը վերաբերվեն իրանց շրջապատող իրականութեան երևոյթներին և ջանքեր գործ կը դնեն ըմբռնելու նրանց էութիւնը, նիւթ մատակարարելով բեղմնաւոր հասարակական քննադատութեան համար։

Ջեռնից իւրաքանչիւրն ապրում է երկրի մի մասում և գործ ունի բազմաթիւ իրողութիւնների և ազդեցութիւնների հետ։ Մի տեղ սակաւահողութիւնը, միւս տեղ տնտեսական յետամնացութիւնը, մի երրորդ տեղ գողութեան վարակիչ ձև ստանալը, մի չորրորդ տեղ դպրոցների, արհեստանոցների և առհասարակ կրթական հիմնարկութիւնների բացակայութիւնը, մի հինգերորդ տեղ վաշխառութեան և հարստահարութեան սխրագործութիւնները և ուրիշ այդ տեսակ ձախորդ հանգամանքներ ճնշում և խեղդում են տեղական կեանքի կանոնաւոր և անընդհատ զարգացման գործը։ Դրանք խընդիրներ և կարևոր խնդիրներ են, որոնց վերաբերութեամբ անհրաժեշտ են լուսաբանութիւններ՝ հիմնված տեղական փաստերի և դիտողութիւնների վրա։

Անկասկած, իրական կեանքի կարիքների ուսումնասիրութիւնները առաջ կը մղեն և խնդիրներ այն միջոցների մասին, որոնցով մենք կարող ենք մաքառել մեր զարգացման խոչընդոտների դէմ։ Այդպիսով կը ծագեն հարցեր մի շարք հիմնարկութիւնների նպատակայարմարութեան և տեղական ինքնագործութեան զարգացման մասին։

Մենք շատ անգամ ակնարկել ենք զանազան ընկերակցութիւնների, կրթական հաստատութիւնների, տնտեսական կազմակերպութիւնների և նոյն իսկ զեմստվօյի հիմնարկութիւնների կատարելիք դերի մասին։ Կարևոր է, որ մենք կարողանանք առաջ մղել այդ խնդիրները, յենակէտ ունենալով մեր երկրի կարիքների և պէտքերի լուրջ ձայնը, հիմնված իրական դիտողութիւնների և գործնական խորհրդածութիւնների վրա։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԾԱԼԿԱՅԻՑ ԹԻՖԼԻՍ ԲԵՐՎՈՂ ՋՐԱՆՑՔԻ ՄԱՍԻՆ

III

Ինժեներ Մեցը առաջարկում է իր ծրագրած ջրանցքը երկու նուագում շինել։ Սկզբում ամբողջ ջրանցքը, բացի սիֆօններից, շինել 10,5 միլիօն վեդրօ ջրի համար, իսկ երկրորդ նուագում դնել երկրորդական սիֆօնները 5,25 միլիօն վեդրօյի համար։ Այնպէս որ առաջին շրջանում քաղաքը օրական կունենայ մօտ 5 միլիօն վեդրօ, իսկ երկրորդ շրջանում 10 միլիօն վեդրօ։

Մեցի ծրագրի համաձայն առաջին ջրաբաշխական կայարանը սկզբում կունենայ 2,100 ձիու ոյժ, իսկ երկրորդ շրջանում 4200 ձիու ոյժ։ Առաջին կայարանից ջուրը կանցնի խողովակով (3,43 կիլօմ.) երկրորդ ջրամբարի մէջ, որը շինվել է 1085 մետր բարձրութեան վրա։ Այս ջրամբարից կը տարվեն նոյնպէս 2 խողովակներ (1,75 կիլօմ.), առաջինով կանցնի երկրորդ կայարանը շարժող ջուրը, իսկ միւսով մնացած աւելորդը։ Երկրորդ կայարանը շինվելու է Խեցգետինեան լճից 600 մետր դէպի հարաւ-արևմուտք 785 մետր բարձրութեան վրա։ Երկրորդ կայարանն էլ սկզբում կունենայ 2100 ձ. ոյժ, իսկ յետոյ 4200 ձ.։ Ջուրը այստեղից դուրս գալով կանցնի խողովակով (230 մետր) և կը թափվի ս. Դաւիթեան սարահարթի հիւսիսում շինված ջրամբարը, որը ներկայումս կառուցվող վերելակից (ֆունիկուլեր) 60 մէտր բարձր կը լինի։ Այս ջրամբարից կը սկսվի քաղաքային ջրանցքը, որը իջնելով Մօսկվայեան ձորակով և փողոցով, կանցնի Վերայի կամուրջով և կտրելով երկաթուղու գիծը (տակից անցնելով), քաղաքային հողերի վրայով կը հասնի ռազմական աւազանին, որի ծաւալը, ինչպէս ասացինք, հաւասար է 50,000 խորանարդ մետրի, կամ մօտ 4 միլիօն վեդրօյի։ Գլխաւոր ջրանցքից կը բաժանվին երկու առաջնակարգ ճիւղեր, որոնք միացած կը լինեն քաղաքային ջրամբարների հետ։

Բացի վերոյիշեալ կայարաններից մի երրորդն էլ ապագայում կը շինվի Կուրի աջ ափում և կունենայ 2700 ձիու ոյժ. վերջին կայարանը շինվելու է երկրորդ շրջանում։ Ուրեմն առաջին շրջանում քաղաքը ընդամենը կը ստանայ 5,25 միլիօն վեդրօ ջուր և 2 կայարաններ 4200 ձ. կարողութեամբ, իսկ երկրորդ շրջանում 10,5 միլիօն, 11,100 ձիու կարողութեամբ։

Բացի վերոյիշեալ ծրագրից Մեցը կազմել է և ուրիշները, օրինակ, եթէ քաղաքը չը ցանկանայ օգտվել ջրաբաշխական ոյժերից, այլ միայն խմելու ջուր բերէ, կամ թէ սկզբում ջուրը բերի, բայց այնպէս, որ ապագայում կարելի լինի կայարանները շինել և այլն և այլն։ Լրագրական էջերի սղութիւնը թոյլ չէ տալիս մեզ առաջ բերել և յիշեալ ծրագիրները, մանաւանդ դրանք այնչափ էլ հետաքրքիր չեն, որովհետև տնտեսական կողմից այնքան էլ արդիւնաւէտ չեն։ Ուստի անցնենք վերոյիշեալ մեծ ծրագրների տնտեսական կողմին։ Առաջ բերենք մի քանի թւեր։

Ջրանցքի կառուցումը առաջին շրջանում կը նստի 11,190,000 րուբլի, իսկ երկրորդում—16,802,000 րուբլի։ Իսկ տարեկան մուտք ու ելքը հետևեալն է։

Ելք	Ա. շրջան	Բ. շրջան
Ընթացիկ շահագործական ծախք	95,000 ր.	128,000 ր.
Վերանորոգման ծ.	167,955 ր.	336,040 ր.
Տարեկան պարտքի գողջը	167,955 ր.	352,030 ր.
Ընդամենը	430,910 ր.	716,070 ր.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԵՒՐՈՊԱՆ ԵՒ ԴԵՂԻՆ ՎՏԱՆԳԸ

Ռուս-ճապօնական պատերազմը նորից երևան հանեց «Դեղին վտանգի» ուրուականը՝ որը առաջին անգամ ցցվել էր Եւրոպայի առաջ, նախ՝ չին-ճապօնական ընդհարումի ընթացքում, յետոյ չին եւրոպական թշնամութիւնների ժամանակ։

Այդ հարցը ունի երկու երես—քաղաքական և տնտեսական։ Եւրոպան երկիւղ է կրում, որ ասիական ժողովուրդների՝ գլխաւորաբար Ճապոնիայի և Չինաստանի զարթումով՝ չը վերանորոգվի մօնգօլական սարսափելի արշաւանքը։ Արևմուտքը սոսկում է, որ մի գուցէ Չինաստանի 400 միլիօն ազգաբնակութիւնը՝ Ճապօնիայի կողմից զինուորական նոր գիտութեամբ կազմակերպված՝ խուժէ Եւրոպայի վրա։

Ինչպէս մեր ընթերցողները տեսան, «Рус. Вѣд.» լրագրի աշխատակից պ. Դօբրօխոտով՝ քննելով «Դեղին վտանգի» այդ առաջին երեսը՝ քաղաքական, նուաճողական վտանգի երկիւղը, հասնում էր հանգստացուցիչ եզրակացութիւնների։ Արդարև, Չինաստանը լինելով մի էապէս խաղաղ, հակապատերազմական ժողովուրդ, շատ քիչ հաւանականութիւն կայ, որ Եւրոպայի համար բացվի ասիական արիւնուշտ արշաւանքների թուականը։ Արևմուտքը այդ կողմից կարող է հանգիստ լինել։

Բայց նա արդեօք կարո՞ղ է նոյնքան վստահութեամբ դիտել «Դեղին վտանգի» երկրորդ երեսը—տնտեսական արշաւանքը, որ ներկայ կապիտալիստ րէժիմի համար գուցէ շատ աւելի աղետաբեր է, քան զինուորական արշաւանքը։ Այստեղ, «Դեղին վտանգի» այս երկրորդ երեսի առաջ, անհետանում է պայծառ լաւատեսութիւնը։ Կապիտալիստ կազմակերպութեան բարեկամներն ու փաստաբանները՝ մռայլ գուշակութիւններով խանգարում են իրանց հանդարտ մարսողութիւնը։

Ինչպէս յայտնի է, բոլոր ճարտարարուեստ երկիրները՝ Անգլիա, Ֆրանսիա, Գերմանիա, Միացեալ Նահանգներ և այլն, սկսեցին նոր շուկաներ որոնել աշխարհի այլ և այլ ծայրերում, Աֆրիկայում, Ասիայում, Ովկիանեան կղզիներում։ Սկիզբ դրվեց արիւնի՝ արցունքի մի քաղաքականութեան։ Եւրոպական պետութիւնները՝ քաղաքակրթութեան տարածումի ստախօս դիմակի տակ, արշաւեցին ամեն կողմ, իրանց կապիտալիստների համար կոյս շուկաներ նուաճելու համար։

Կապիտալի չաղացման այդ հալածող մոլուցքի? մտքից դրդված է, որ Եւրոպան սկսեց պատառ պատառ անել Չինաստանը, այդ վաղեմի, խաղաղ, բարոյական մի շարք յատկութիւններով Եւրոպայից բարձր երկիրը։ Եւ որովհետև կապիտալը գնացել էր Չինաստան ո՛չ թէ բարեկարգելու, այլ կողոպտելու, ո՛չ թէ բարիք գործելու, այլ վիրաւորանք և չարիք հասցնելու, չինացիները՝ հակառակ իրանց համբերատար, չարքաշ ոգին՝ ոտքի կանգնեցին և ուզեցին ծովը թափել այդ ինքնակոչ բարերարները։ Այդ նըրանց չաջողվեց դժբաղդաբար։

Այժմ Եւրոպան խաղաղ մեղուները պիծակ դարձնելուց յետոյ, լեղապատառ կանչում է «Դեղին վտանգը, դեղին վտանգը»։ Եւրոպան Սարսափելով հանդերձ «դեղին վտանգի» ուրուականից, չէ դադարում Չինաստանին հայթայթելուց զէնք՝ սպանութեան կատարելագործված գործիքներ, որովհետև նրա համար շահը ամեն նկատումից վեր է։

Եւրոպան երկիւղ է կրում, որ մի գուցէ Ճապօնիան վերակենդանացնէ չինական չորս հարիւր միլիօն ազգաբնակութիւնը և այս վերջինը իր հերթին գնայ Եւրոպային տալու մի «քաղաքակրթական» ռոտընդոստ այցելութիւն։ Նկատի ունենալով սակայն չինական ժողովրդի խորապէս խաղաղ բնաւորութիւնը, գուցէ անհիմն լինի զինուորական մի արշաւանքի երկիւղը։ Բայց կարելի՞ է նոյնն ասել տնտեսական արշաւանքի վերաբերմամբ։ Եթէ Ճապօնեան իբրև եւրոպական, մեծ ինդուստրիայի գաղտնիքներին ծանօթ և հետզհետէ ծանօթացող ժողովուրդ, սկսէ Չինաստանը դարձնել մի արդիւնաբերող երկիր, եթէ նիպօնները աշխատեն Չինաստան ներմուծել մեծ և արագ արդիւնաբերութեան ձևերը, այդ դէպքում ի՞նչ կարող է անել կապիտալիզմի հայրենիքը, Եւրոպան։ Նախ իր ձեռքից կը կորցնէ ապառման այդ անսահման շուկան։ Ե երկրորդ, ինչ որ աւելի սարսափելի է, նա հարկադրված կը լինի գուցէ իբրև շուկայ ծառայելու Ասիայում ծաղկելիք ինդուստրիային։ Եւ այդ բանը անհաւանական չէ։ Կապիտալիստ րէժիմի հոգին մրցումն է։ Ո՛վ էժան է արտադրում և ծախում, նա կը լինի և հրապարակի տէրը։ Արդ, չինական ժողովուրդը լինելով շատ սակաւապէտ, քիչով գոհացող ժողովուրդ, չինական հողի վրա արտադրվող ապրանքները անհամեմատ աւելի էժան պէտք է լինեն, քան Եւրոպայում արդիւնաբերվող նոյն ապրանքները։ Չինացի գործաւորը, եւրոպացի բանւորի կէս, գուցէ քառորդ օրավարձով է բաւականանում։ Նրա ապրուստը գլխաւորապէս մի ափ բրինձից և մի աղած ձուկից է բաղկացած, մինչդեռ եւրոպացի բանւորը ոչ միայն լաւ և աւել թանգ է ուտում, այլ և ունի մի շարք կուլտուրական պահանջներ, որոնք օտար են չինացի գործաւորի համար։ Չինացի բանւորի սակաւապետութիւնը հանրածանօթ է արդէն Ամերիկային և եթէ Նոր-Աշխարհի աշխատաւոր դասակարգը ատում, հալածում է դեղին ցեղի իր եղբայրներին, այդ նրա համար է, որ նրանք սպառնող մրցումն են մղում իրանց դէմ։

Անա այս պատճառներով է, որ եւրոպացի ընկերաբանները, քաղաքագէտները անհանգստանում են «Դեղին վտանգի» տնտեսական երեսից այնքան, որքան չեն սարսափում զինուորական երեսից։ Եթէ Չինաստանը Ճապօնիայի հետ ձեռք ձեռքի տուած Եւրոպան ողողէ իր էժան արտադրութիւններով, ի՞նչ կը լինի կապիտալիստ րէժիմը։ Աշխատող միլիօնաւոր ձեռքեր անգործութեան կը դատապարտվեն…

Տ. Զաւէն

Մուտք	Ա. շրջան	Բ. շրջան
Քաղաք. Ջրանցքից	408,000 ր.	730,000 ր.
Ելէք. էներգիայից	520,000 ր.	1,508,000 ր.
Քաղաքային հողերի ոռոգումից	150,000 ր.	225,000 ր.
Ընդամենը	1,078,000 ր.	2,463,000 ր.

Մուտքից ելքը հանելով կը ստանանք զուտ արդիւնք 647,090 ր. կամ 1,746,930 ր., ծախսած գումարների տոկոսների վերածելով կը տեսնենք, որ առաջին շրջանում Ջրանցքը կը տայ 5,77%, իսկ երկրորդում 10,4% զուտ արդիւնք։ Տեխնիկական ու տնտեսական տեսակէտներից Ծալկայի Ջրանցքը իրագործելի և արդիւնաւէտ է։ Մեցի ասելով Ջրանցքի կառուցումը կը տևի մօտ 3 տարի։

Բնականաբար ընթերցողը հարց կը տայ, իսկ ո՞րտեղից վերցնել այդչափ մեծ գումարներ։ Ահա այստեղից սկսվում է բայցերի ու եթէների անվերջ շարքը, որոնք առհասարակ սպանում են շատ ու շատ լաւ ձեռնարկութիւններ։

Մեր նիւթապաշտ դարում բոլորը և գլխաւորապէս կապիտալիստները ձգտում են ամեն ներելի և աններելի միջոցներով որքան կարելի է շատ վաստակ ստանալ։ Դրամատէրերի համար ամենևին նշանակութիւն չունի, թէ իրանց սկսած գործը երկրին, ժողովրդին օգուտ է տալիս, թէ վնաս. Նրանք միայն իրանց տոկոսների մասին են մտածում։ Ահա այդպիսիների համար գուցէ Ծալկայի Ջրանցքը մի անարդիւնաւէտ ձեռնարկութիւն է։ Եթէ կապիտալիստները փոքր ինչ հեռատեսութեամբ վերաբերվեն Ջրանցքի իրագործմանը և երևակայեն իրանց ծննդավայրի ապագայ բարեկեցիկ և առողջապահիկ դրութիւնը և առանձին ուշք դարձնեն այդ հսկայական ծրագրի իրագործման բարոյական նշանակութեան վրա, այն ժամանակ, համոզված եմ, որ նրանք ոչ թէ 10—16 միլիոն, այլ և 20—30 միլիոններ չէին խնայի։ Ինչ ասել կուզի, որ եթէ վերև նկարագրված բնական հարստութիւնը լինէր եւրոպական որ և է քաղաքի մօտ, անշուշտ նրա բնակիչները ամեն մի ջանք գործ կը դնէին իրագործելու մի այդպիսի ցանկալի գործ։

Տեսնենք ինչ կը ներկայացնէ Թիֆլիսը Ծալկայի Ջրանցքի իրագործվելուց յետոյ։ Ջրի անհուն առատութեան պատճառով քաղաքային բոլոր փողոցներից թէ կենտրոնում, թէ ծայրերում միանգամայն կանհետանայ փոշին, որովհետև օրական 3—4 անգամ կը ջրվեն։ Ամեն մի բնակիչ առանց խնայելու գործ կածէ՝ շատ ջուր, առողջապահական ամեն տեսակ կարիքներին բաւարարութիւն տալու համար։ Քաղաքային կոյուղիները շուտ շուտ կողողվեն և լաւ մաքրվելով չեն տարածի այժմեան գարշահոտութիւնը։ Վերջին պակասութիւնը առանձնապէս աչքի է ընկնում, երբ մարդ մօտենում է Կուրի ափերին։ Ջրի առատութեան շնորհիւ քաղաքային հողերը կը ծածկվեն հարուստ բուսականութեամբ, բաւականաչափ մեծ եկամուտ կը ստանայ յիշեալ հողերից քաղաքային վարչութիւնը, եթէ կանոնաւոր կերպով մշակէ իր պարարտ և խոպան դաշտերը։ Շրր ջակայ սարերում և բարձունքներում կարելի է ծառատունկեր գցել, որոնք ժամանակին անտառներ կը կազմեն և անհագին նշանակութիւն կունենան Թիֆլիսի եղանակների տեսակէտից։ Շատ գործարանների ծխնելոյզները կը դադարեն թանձր և գարշահոտ մուխը ժայթքելուց և այդ պատճառով Թիֆլիսի օդը, մանաւանդ ամառները, շատ մաքուր և առողջարար կը լինի։ Ստացած էլէկտրական էներգիայի օգնութեամբ կը շարժվեն քաղաքիս տրամվայները, ֆունիկուլէրը, գործարանների մեքենաները և այլն և այլն։ Վերջապէս գիշերները Թիֆլիսը մի դիւթական պատկեր կը ներկայացնի՝ լուսաւորված լինելով էլէկտրական աղեղնային լապտերներով. Էլ չեմ ասում, որ էներգիայի էժանութեան պատճառով բը նակարաններում, թէ հարուստ մեծատան և թէ խղճուկ արհեստաւորի ու բանուորի տնակներում կը տիրապետէ էլէկտրական լուսաւորութիւնը։ Ահա գիտութեան և տեխնիկայի բարիքները, որոնք իրականութիւն կը դառնան Ջրանցքի կառուցումից յետոյ։

Մի թէ այսքան բան ունենալուց յետոյ պէտք է մտածել և շատ տոկոսներ ստանալու մասին։ Ներկայումս այս ծանրակշիռ խնդիրը դրված է դումայի առաջ. ձայնաւորներից շատերը արտասահմանում ու մեծ քաղաքներում ականատես են եղել և գիտեն, թէ ինչ մեծ նշանակութիւն ունեն վերոյիշեալ պայմանները քաղաքի և նրա շրջանի առաջադիմութեան համար։ Նրանք բոլորն էլ զգում են իրանց յանձն առած պատասխանատուութիւնը։

Նորահաստատ քաղաքագլուխ Բ. Ա. Վերմիշեանը, իր անդրանիկ և գողտրիկ ճառում, ի թիւս այլ հարցերի շեշտեց և Ծալկայի Ջրանցքի հարցը և խոստացաւ ապագայում որքան կարելի է առաջ տանել Ջրանցքի հարցը։

Ի նկատի ունենալով դումայի ներկայ կազմը և մանաւանդ քաղաքագլխի հեղինակաւորութիւնը, յուսանք, որ այսպիսի բարեյաջող հանգամանքներում Ծալկայի Ջրանցքը կիրագործվի և չի լինի «ձայն բարբառոյ յանապատի»։

Յ. Զախմախսազեանց

ՆԱՄԱԿ ԹԷՕԴՕՍԻԱՅԻՑ

Դեկտեմբերի 5-ին

Կանցնի և մի քան օր, և Թէոդոսիան բախտ կունենայ իր այնքան երկար սպասած մշտական քահանան ունենալու։ Վերջապէս, երկու ամիս սպասելուց յետոյ՝ ժողովրդի միաձայն ընտրեալ քահանան՝ տէր-Ներսէս Հերթեցեանը տեղական բարձր հոգևոր կառավարութեան կողմից տեղիս մշտական ծխատէր հոգևոր հովիւ հաստատվեց, որը և այս օրերս Լուգանսկից կը ժամանէ այստեղ։

Թէոդոսիայում հարիւր տնից աւելի հայ-լուսաւորչականներ կան, որոնց մէջ չը կայ համայնական ոգի, չը կայ կենդանի յարաբերութիւն։ Հայ առևտրականը գանգատվում է, որ հայերը իրանից առևտուր չեն անում, հայ արհեստաւորը տրտնջում է, որ հայերը ուրիշներին են պատուէրներ տալիս։ Չը կայ մի արհեստանոց, որտեղ հայ օրիորդները կարել, ձևել սովորէին, որպէս զի հնարաւոր լինէր «մօդիստկաներից» ազատվելու։ Իսկ հայ հարուստները ուզում են, որ ամեն բան միանգամից լինի, և 5—10 հազար կտակելով, ուզում են 109 հազարներ դարձնել։ Այստեղ ունենք Ղ. Բերբերեանի և ուրիշների կտակները, որոնց իրագործումը տեսնելու համար անվերջ տարիներ պէտք է սպասենք։

Հայրենիքից հեռացած, հայրենի հողից, ջրից զրկված՝ նրանք միմեանց մէջ կարող են մխիթարութիւն գտնել և նեղութեան դէպքում միմեանցից օգնութիւն յուսալ։ Ի՞նչ է ներկայացնում իրականութիւնը... բայց աւելի լաւ է լռենք։ Կարծէք մի ցրտութիւն է փչում ամեն մէկից. ընտանիքներում բամբասանքից դուրս ուրիշ խօսակցութեան նիւթ չունեն։

Թէոդոսիան ունի հայոց ծխական ուսումնարան, որտեղ 38 աշակերտ-աշակերտուհիներ են սովորում։ Բայց որպիսի աննախանձելի դրութեան մէջ է գտնվում Թէոդոսիայի այդ մի հատիկ ուսումնարանը։ Հարուստները իրանց տղաներին հայի վարժատուն չեն ուղարկում, նրանց համար կարծէք գոյութիւն չունի հայոց դպրոցը։ Երեք հոգաբարձուներից մէկն է մնացել այժմ։ Չը կայ մի հայ, որ մտածէր դպրոցին մի որևէ օգնութիւն անել. այն ինչ շատ շատերին էլ յայտնի է, որ դպրոցը տարի և կէս է ոչ մի կոպէկ չէ ստացել, ուրեմն և ուսուցիչ ուսուցչուհի ոչինչ չեն ստանում, բայց և այնպէս նրանք շարունակում են իրանց դասերը կանոնաւոր կերպով. չէ՞ որ Թէոդոսիայի հայոց եկեղեցին շատ հարուստ է, երևի մի օր կը ստանան։ Եթէ չը լինէին աշակերտների ծնողներից դժուարութեամբ հաւաքած և հաւաքելի փողերը, գուցէ դպրոցի սաները ստիպված լինէին կամ տանը նստել և կամ ուսումնարանում ցրտից կուչ գալ։ Երբ այս այսպէս է, կարո՞ղ էք կարծել, որ Թէոդոսիայի ուսումնարանը գրադարան և կամ ուրիշ դասարանական առարկաներ կարող է ունենալ։

Թէոդոսիայում կան արական և իգական գիմնազիաներ, ուր մօտ 30 հայեր են սովորում, որտեղ, ի հարկէ, հայոց լեզու և կրօն չեն անցնում։

Թէոդոսիան ունի «Աղքատախնամ ընկերութիւն», որ տարվայ մէջ փող է բաժանում աղքատներին։ Բայց ո՞րտեղից են այդ փողերը։ Ժողովո՞ւրդն է տալիս. քաւ լիցի։ Եթէ չը լինէր Ղ. Բերբերեանի կտակը, որով այդ ընկերութեան 300 րուբլի է թողել, ամեն տարի, գլխաւորապէս Զատկի և Ծննդեան տօներին տեղական չքաւորներին բաժանելու, ընկերութիւնը վաղուց հանգած կը լինէր, որովհետև հայերը հաւաքական ուժով գործելու սովոր չեն։ Աղքատներին փող է պէտք։ Թող դիմեն հարուստներին, լրագիր պէտք է ստանալ, գրքեր բերել տալ, փոխանակ կօպէկներ հաւաքելու և գործ տեսնելու, նորից պէտք է հարուստներին դիմել. և այդպէս շատ բաների համար։

Հայոց եկեղեցին քառաձայն երգեցիկ խումբ ունի։ Այդ բանում մեզ շատերը կարող են նախանձել։ Սրանից 5—6 տարի առաջ, Կարա-Մուրզայի այստեղ եղած ժամանակ, երէցփոխը, առիթից օգտվելով, խնդրել է հանգուցեալ երաժշտին և նա յանձն է առել Թէոդոսիայի համար խումբ պատրաստել։ Խումբը սկզբնբում բաղկացած է եղել 40—50 հոգուց, բայց կամաց-կամաց, ինչպէս շատ տեղերում, նոյնպէս և այստեղ, խումբը սկսել է փոքրանալ և փոքրանալ. և այսօր հազիւ 20 հոգի կան, որ երգում են եկեղեցում։ Խումբը շարունակ 6 տարի «ազգասիրաբար» երգել է, բայց ոչ մի քաջալերութիւն, ոչ մի բաւականութիւն չը ստանալով, այլ ընդհակառակը աւելի վիրաւորանքներ կրելով թէ հասարակութեան և թէ եկեղեցու պաշտօնեաների կողմից, բնական է, որ կամաց-կամաց պէտք է շատերը թողնէին այդ գործը։ Եւ այսօր, բացառութեամբ մի քանիսի, խմբի մէջ նրանք են մնացել, որոնց համար տարվայ մէջ, էլ չեմ ասում ամսվայ, մի քանի րուբլի նշանակութիւն ունի։ Լաւ խումբ ունենալու համար հարկաւոր է թէ մեր եկեղեցականների և թէ հասարակութեան, եթէ ոչ նիւթական, գոնէ բարոյական աջակցութիւնը։

Թէոդոսիայում գրքերի և լրագիրների սով է։ Չեն ստացվում մեր նոր հրատարակված գրքերը։ Ուսումնարանն է, որ առաջ մի քանի գրքեր է ունեցել։ Համեմատելով մեր ձեռքում եղած 1895 թւի և այս տարվայ մինչև ապրիլ 20-ը ունեցած գրքերը, գտանք, որ մօտ 100 ամենալաւ գրքեր պակասում են։ Այդ գրքերը, ի հարկէ, մեծ մասամբ Թէոդոսիայումն են։

Կարծեմ այսքանն էլ բաւական է ցոյց տալու համար Թէոդոսիայի հայերի մօտաւոր պատկերը։

Յոյս ունենք, որ մեր նորընտիր քահանան եռանդով գործի գլուխ կանցնի։ Ի մի հաւաքելով իր ցրված հօտը և գուրգուրելով տեղական երիտասարդութիւնը, երէցփոխի և հոգաբարձուների հետ միասին, կաշխատէ իրագործել այն ամենը, ինչ որ շատերի համար ցնորք է թւում։

Իսկ հայ հասարակութիւնը պարտաւոր է աջակից հանդիսանալ տէր հօրը, չը խնայելով թէ իր ժամանակը և թէ իր լուման։

Մ. Տարախչեան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նոյեմբերի 19-ին Թագաւոր Կայսրը, համաձայն մինիստրների կոմիտէտի որոշման, Բարձրագոյնս բարեհաճեց թոյլ տալ ընդունել ռուսական հպատակութեան մէջ Թիւրքահպատակ հետևեալ անձանց—Գէորգ Իորդանովին, Յովհաննէս, Խաչատուր, Մարտիրոս, Ստեփան և Մատթէոս Խաչատրեանցներին։

—

«Кавказъ» լրագրում տպված է. Ներկայ դեկտեմբերի 22 ին Կովկասեան կառավարչապետի պաշտօնակատարը վաւերացրեց Երևանում եղած ժամանակաւոր զինուորական դատարանի վճիռը Էջմիածնի գաւառի Իլանչալուն գիւղի բնակիչներ Գեղամ Պօղոսեանցի և Սարիբէկ Գասպարեանցի մասին, որոնք մեղադրված են իրանց համագիւղացի Սափար, Հայրապետ և Խաթուն Ալէքսանօֆներին սպանելու համար։ Դատարանի արձակած մահվան պատիժը գեներալ-լէյտենանտ Մալամա փոխել է այսպէս, որ փոխանակ մահվան պատժի Պօղոսեանցը և Գասպարեանցը զրկվեն բոլոր իրաւունքներից և ուղարկվեն տաժանակիր աշխատանքների առանց ժամանակի, միւս մասերում դատ. վճիռը հաստատված է առանց փոփոխութեան»։

—

Վերջին երկու օրը Թիֆլիսում, զանազան եկեղեցիներում հոգեհանգիստներ են կատարվում Պորտ-Արտուրի կռիւներում սպանված գեներալ Կոնդրատենկոյի և գնդապետ Նաումենկոյի համար։ Ամսիս 23-ին Ալէքսանդրօ-Նէվսկի զինուորական տաճարում կատարված հոգեհանգստին ներկայ էին Կովկասի կառավարչապետի պաշտօնակատար գեներալ Մալամա, բազմաթիւ զինուորական ու քաղաքացիական բարձրաստիճան պաշտօնեաներ և աղօթողների խուռն բազմութիւն։

—

Թիֆլիսի սանիտարա-բժշկական տեսչի զեկուցումից երևում է, որ ամսիս 20-ին քաղաքումս նկատված են 21 դէպք վարակիչ հիւանդութիւնների, որոնցից կարմրուկ՝ 11, դիֆտերիտ՝ 5, հազ՝ (крупъ) 2, արեան փորլուծութիւն 1, ռօժա 2։ Նոյն պ. տեսչի զեկուցումից երևում է, որ քաղաքային ժամանակաւոր հիւանդանոցում ամսիս 20-ին եղել են վարակիչ հիւանդներ 19 հոգի, որոնցից բութէշով հիւանդներ 3, ծաղկով 1, դիֆտերիտով 13 և բծաւոր տիֆով 2. կանանց հիւանդանոցում 33 հոգի, ազատ տեղեր կան 22. իսկ հոգեկան հիւանդների ապաստարանում նոյն ժամանակամիջոցում եղել են 49 հոգի, ազատ տեղ կայ 1։

—

Պետերբուրգից հեռագրում են «Новое Обозрѣніе» լրագրին. «Новое Время» լրագրի մէջ տպված է հետևեալը. «Մենք անկասկած տեղեկութիւններ ենք ստացել, որ ոչ բոլոր բեռները հասնում են Մուկդէն և այն, ինչ որ ուղարկվում է այդտեղ Պետերբուրգից, ցոյց է տալիս, որ ուրիշների ձեռքն է դիպել նրանց. կողոփները դատարկ են դուրս գալիս կամ լցված աղբով. փոխանակ հարիւր արկղի, ստացվել են երկար որոնումներից յետոյ 12-ը։ Շարունակ կորչում են բանակը ուղարկած նուէրների ամբողջ վագօններ և անհետանում են թանկագին ծրարներ։ Այդ բոլորը կատարվում է անզբաղկալեան և չինական երկաթուղիների վրա։ Բանակը չեն հասնում նամակներ. հեռագիրները հասնում են շաբաթներից յետոյ»։

—

Մամուլի աշխատաւոր մշակների վիճակը ընդհանրապէս դառն է։ Այդ դառնութիւնը զգաց Թիֆլիսի ժուրնալիստների ընտանիքը երէկ, երբ ուղեկցում էր գերեզմանատուն իր անդամներից մէկին, Ի. Կ. Սլովինսկուն, որ դեկտեմբերի 22-ին երկարատև և ծանր հիւանդութիւնից յետոյ վախճանվեց Թիֆլիսի Միքայէլեան հիւանդանոցում։ Մօտ 15 տարի Սլովինսկին աշխատակցում էր տեղական գրեթէ բոլոր ռուս թերթերին ինչպէս և մայրաքաղաքի «Биржевыя Вѣдомости» լրագրին։ Վերջերս նա վարում էր «Тифл. Листокъ» թերթի ներքին քրոնիկոնի բաժինը։ Այդ լրագրի մէջ տպված մահացուցակը վկայում է, որ նա եղել է մի բարեխիղճ, աշխատասէր և ազնիւ լրագրական գործիչ և, ինչպէս այդ տեսակ գործիչների ճակատագիրն է, հիւանդանալով և չունենալով նիւթական միջոց բժշկվելու, նա ստիպված էր վերջ ի վերջոյ մտնել հիւանդանոց, ուր և կընքեց իր դառնութեամբ, վշտերով լի կեանքը։

—

Մենք ստացանք հետևեալ նոր գրքերը. 1) Վիշապ և ուրիշ զրոյցներ Վ. Փափազեանի, հրատարակութիւն Թիֆլիսի Հրատարակչական ընկերութեան, Թիֆլիս, 1904 թ. տպարան «Հերմէս», գինն է 15 կ., 2) Սիւրպրիզ, վօդեվիլ կատակ. 1 գործ., Արաքսեանի, Թիֆլիս, տպարան վրաց ընկ., 1904 թ. գինն է 20 կ, 3) Abusgber, O. Շրէյների, հրատարակութիւն Ատրպետի, Թավրիզ, 1904 թ. հայոց թեմական տպարան, գինն է 15 կոպէկ։

—

Ամսիս 23-ին քաղաքային ապաստարանների նիստում որոշվեց գիշերօթիկներին առաւաջիկայ տօներին հիւրասիրել ընթրիքով, որոնց համար որոշվեց յատկացնել 120 րուբլի։ Նոյն նիստում որոշվեց առաջին քաղաքային ապաստարանի համար վարձել ուրիշ յարմար բնակարան ներկայ խոնաւ և միանգամայն անյարմար բնակարանի փոխարէն։ Այդ նպատակով յանձնաժողովի մի քանի անդամներին յանձնարարվեց նայել VI քաղաքամասում Թուրք Ալափկերօվի տունը։ Նիստում խօսվեց սեփական շինութիւններ ունենալու մասին վերոյիշեալ առաջիկայում բացվելի երրորդ ապաստարանների համար։ Մօտաւորապէս հարկաւոր կը գայ դրա համար 150,000 րուբլի, որի մասին և յայտնել ֆինանսական յանձնաժողովին ի գիտութիւն»։

—

Թիֆլիսի պ. ոստիկանապետը, դիմելով սանիտարական-բժշկական պ. տեսչին, խնդրում է նշանակել բժիշկներ նայելու Վերայի գետակը և ցոյց տալ Կուրի այն մասերը, որտեղից կարելի է թոյլ տալ սառույց վերցնելու։

—

Քաղաքային վարչութիւնը ստացել է Թիֆլիսի նահանգական անասնաբուժական վերատեսչի մի օրինակ «Правила браковки мясныхъ продуктовъ», կանոններից, որով պիտի առաջնորդվել վատ մսային մթերքների գրաւման դէպքում։

—

Նահանգական վարչութեան բժշկական բաժանմունքը պ. նահանգապետի միջոցով յայտնում է Թիֆլիսի պ. քաղաքագլխին, որ նա ստացել է Միքայէլեան հիւանդանոցի գլխաւոր բժիշկ Գուրկոյից յայտարարութիւն. դրանով նա յայտնում է, որ անդադար դիմումներ են անում իրան ընդունել հոգեկան հիւանդների բաժնում, մինչդեռ այդ բաժանմունքում սա-

վորական թւից 11 հոգի ուել են ընդունված, և որպէս զի կարելի լինի այդպիսի դիմողներին չը մերժել, խնդրում է միջնորդել թեթև հիւանդներին, որոնց թիւը 11 հոգի է, տեղափոխել. եթէ հնարաւորութիւն կայ, քաղաքային հոգեկան հիւանդների ապաստարանը։ Վերոյիշեալի մասին պ. Նահանգապետը խնդրում է շուտով իրան տեղեկացնել։

—

Ներկայումս կառավարութեան կողմից հաստատված է «Պարսից Բարեգործական ընկերութեան» կանոնադրութիւնը։ «Каспій» լրագիրը հաղորդում է հետևեալ մանրամասնութիւնները այդ ընկերութեան մասին. «Մուզաֆֆէր-Էդդին-Շահի վերջին ճանապարհորդութեան ժամանակ, Պետերբուրգի պարսկական դեսպան Մուշիր ուլ-Մուլքի նախաձեռնութեամբ, կազմվեց պարսից Բարեգործական ընկերութեան կանոնադրութիւնը և ներկայացվեց Շահին, որ տուեց իր հաւանութիւնը թէ Ռուսաստանում ապրող պարսիկների մէջ բարեգործական ընկերութիւն հիմնելու մաքի և թէ կանոնադրութեան ծրագրի առիթով։ Այդ ծրագիրը Մուշիր-ուլ-Մուլքը ներկայացրեց ներքին գործերի մինիստրին ի հաստատութիւն։ Ընկերութեան գլխաւոր վարչութիւնը պիտի լինի Թիֆլիսում, իսկ բաժանմունքները այն քաղաքներում, ուր կան պարսից հիւպատոսներ։ Ընկերութեան գլխաւոր նպատակն է—բաց անել դպրոցներ աղքատ պարսիկների երեխաների համար, բաց անել հիւանդանոցներ, նպաստներ տալ աղքատ պարսիկներին հայրենիք գնալու համար և այլն»։

—

ՔՈՒԹԱՅԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Այնքան մեծ ձիւն եկաւ Քութայիսի շրջակայքում, որ արդէն 10 օր է Ռաճայի և Լայլաշի գաւառների հետ էլ յարաբերութիւն չունի քաղաքս, ոչ հեռագիրն է բանում և ոչ պօստ։ Մեծ թանգութիւն է ընկել քաղաքումս։ Օր չի անցնի, որ մարդասպանութիւն չը պատահի, դեռ ևս չը մոռացած, քաղաքի կենտրոնում վիթխարի մարդուն տապալում գնդակի. մի հարուածով, իսկ գողութիւն ամեն երեկոյ է լինում։»

—

ՍԻՄՖԵՐՈՊՕԼԻՑ մեզ գրում են. «Այստեղից ևս արդէն ուղարկվեցան պահեստի զինւորներ, թւով 850 հոգի հեռու Արևելքի պատերազմի դաշտը։ Բաւական հանդիստ անցաւ, առանց որ և է անկարգութիւնների և ցոյցերի... Զինւորների վերջին հրաժեշտի «մնաս բարեւները» իրանց սիրելիների հետ, շատ սրտաճմլիկ տեսարան էր ներկայացնում... Այստեղ վերջին օրերս եղանակները բաւականին փոխվեցան։ Մօտ երեք տարի էր, որ ձիւնի երես տեսած չէինք, բայց այժմ ահա երրորդ օրն է, որ մերթ ընդհատելով գալիս է ձիւնը և սպիտակ սաւանով ծածկել է գետինը։ Երանի թէ այսպէս շարունակվէր մի քանի օր, որովհետև ջրի պակասութեան պատճառով, վերջին տարիներս, Ղրիմի թերակղզում, շատ տեղեր երաշտ էր տիրում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՋԸ

—

Պօրտ Արտուրի անկման հետեւանքը։ Այդ բերդի առումով պատերազմի մօտաւոր նպատակը Եապոնիայի համար իրագործված է. այժմ մարշալ Օյեաման ազատ կարող է անցնել պաշտպանողական գործողութիւնների, սահմանափակվելով միայն Մուկդէնի գրաւմամբ։ Թէ եապոնական շտաբը այդպիսի ծրագիր ունի, դրա մասին խօսել է գեներալ Կուրօկին, որի խօսակցութիւնը մի ռուս գերի օֆիցէրի հետ վերջերս տպվեց լրագիրներում։ Իսկ երբ եապոնական զօրքերը պաշտպանողական դիրք ընդունեն, գեներալ Կուրօպատկինը ստիպված կը լինի ահագին ջանքեր գործադրել, որպէս զի յետ նուաճէ ինչ որ կորցրել են ռուսները 1904 թւի անաջող արշաւանքի ժամանակ։ Այդ պատճառով կարելի է հաւատ ընծայել պատերազմի բեմից եկած լուրերին, թէ գեներալ Կուրօպատկինը պատրաստվում է արշաւումն սկսել սաստիկ ցրտերի անցնելուց յետոյ։ (Р. Вѣд.)

Եապօնիայի առաջարկութիւնը Չինաստանին։ Համենալով աւելացնել գործող բանակի քանակութիւնը, Եապոնիան առաջարկել է Չինաստանին գրաւել իր զօրքերով հարաւային Մանջուրիան առանց երաշխաւորութեան, թողնելով իր համար գործողութեան ազատութիւն այն դէպքում, եթէ ապագայում պէտք լինի գրաւել Մանջուրիան։ Չինաստանը սակայն պահանջեց երաշխաւորութիւն՝ տիրապետութեան ապահովացման համար։ Համաձայնութիւն չը կայացաւ։ Եապոնական դեսպանը, տիրապետող կարծիքի համաձայն, գնաց Տօկիօ հրահանգներ ստանալու—գործելու համար Չինաստանում վճռողապէս, ի նկատի ունենալով, որ ջանքեր են գործ դրվում առաջ բերել արտաքին միջամտութիւն պատերազմի մէջ և որ ռուսաց բալտիական նաւատորմը մօտենում է։ (Р. С.)

Ծովապետ Սկրիդլօվի մասին։ Լուրերին նայելով, ծովապետ Սկրիդլօվը յունվարին գնալու է Պետերբուրգ։ Այդ լուրին իբրև ապացոյց կարող է ծառայել հեռագրական գործակալութեան այսօրվայ հեռագիրը, թէ ծովապետ Սկրիդլօվը նշանակվում է ծովապետական խորհրդի անդամ։

Որտեղ պէտք է հանդիպեն եապօնական եւ ռուսական էսկադրաները։ «Morning Post» լրագիրը գրում է. «Քանի որ ռուսները յայտնեցին, թէ Հիւսիսային ծովում եապոնական ականաւեր կային, մինչ այդպիսիները ամենևին չը կային, շատ հնարաւոր է, որ այժմ, ընդհակառակ, նրանք կը հերքեն եապոնական էսկադրայի ներկայութիւնը Սինգապուրի առաջ, մինչ դա անկասկածելի փաստ է։ Ճիշդ է, եապոնական հրամանատարները սովոր չեն սպասել իրանց թշնամուն և, հաւանօրէն, այդ պատճառով ռուսաց իշխանութիւնները անվստահութեամբ կը վերաբերվեն ծովապետ Կամիմուրի էսկադրայի ներկայութեան Մալակկայի մօտ։ Միւս կողմից Եապոնիան բոլորովին հաւատացած է, որ ռուսները դեռ երկար ժամանակ անտեղեակ կը լինեն եապոնական էսկադրայի բնակութեան տեղի մասին։ Եւ հերքելով նրա ներկայութիւնը հասարակածի մօտ—ռուս ծովագնացները մեծ սխալի մէջ կընկնեն։ Շատ հաւանական է, որ եապոնական նաւատորմի ամբողջ ոյժը ծովապետ Տօգօի գլխաւորութեամբ գնացել է հարաւ, հազարաւոր մղոն հեռու, իսկ ծովապետ Կամիմուրան, որ գտնվում է, լուրերին նայելով, Մալակկայի թերակղզու մօտ, ունի իր տրամադրութեան տակ միայն մի քանի կրէյսէրներ և ոչ մի հատ զրահապատ։ (Р.)

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Բ. Դրան և արեւմտեան պետութիւնների մէջ շարունակ մանր միջնադէպքեր են ծագում, որոնք շատ բնորոշ են թիւրքաց կառավարութեան ներքին դրութեան տեսակէտից։ Նորերումս Կ. Պօլսի անգլիական և ամերիկական ներկայացուցիչները առաջադրութիւններ արին Բ. Դրան թէ նա, հակառակ դաշնագրերի, ամեն տեսակ ճնշումներ է գործ դնում շրջիկ գրածախների վրա, որոնք Աստուածաշունչ են տարածում։ Բ. Դուռը պատասխանեց թէ ինքը Աստուածաշունչի վաճառումը թոյլ է տուել միայն քաղաքներում և նրանց շրջակայ գիւղերում։ Ինչ վերաբերվում է ներքին նահանգներին, Բ. Դուռը դժուարանում է թոյլտւութիւն տալ, որովհետև Մակեդոնիայում նա երաշխաւոր չէ գրածախների ապահովութեան համար, իսկ Հայաստանում նա վախենում է թէ գրածախները Աստուածաշունչի հետ կը տարածեն յեղափոխական գրականութիւն։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

23 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Նաւատորմի հրամանատար Խաղաղ Ովկիանոսում փոխ-ծովապետ Սկրիդլօվ նշանակված է ծովապետական խորհրդի անդամ։

ՄՕՍԿՎԱ, 23 դեկտեմբերի։ Կազմակերպվում են քաղաքային սանիտարական հոգաբարձութիւններ, որոնք կը գործեն սերտ կապ ունենալով քաղաքային աղքատների հոգաբարձութիւնների հետ և քաղաքային առանձին բժշկական—գործնական օրգանների հետ։ Մը տադրութիւն կայ հիմնել քաղաքային բժիշկների մանր ընկերութիւններ, իւրաքանչիւր առանձին շրջանի, գիտական և գործնական նպատակների համար։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 22 դեկտեմբերի։ (Սեփ. թղթակցից)։ Վերջերս Կորէայում նկատվում է հայրենասիրական զգացմունքի զօրեղ բանկում։ Կազմակերպվեց մի քաղաքական ընկերութիւն, որի նպատակն է Կորէայի անկախութիւնը։ Եապոնական կառավարութեան պահանջով, այդ ընկերութիւնը շուտով կը լուծվի։

ՄՕՍԿՎԱ, 23 դեկտեմբերի։ Մինչև 40,000 ր. են հաշւում դեկտեմբերի 20-ին տեղի ունեցած հրդեհի վնասները։ Հրդեհն սկսվեց չը տաքացնվող ու չը լուսաւորվող դահլիճում, ուր պահվում էին բրօնզեայ և գիպսի մօտէլներ։ Հրդեհի պատճառը չէ պարզված։ Գոյքը ապահովագրված չէ։

ՄԱՆԻԼԱ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Մի եապոնական կրէյսէր երթևեկում է Սան-Բերնարդինօ ջրանցքում։ Այսօր եապոնական կրէյսէրը մօտեցաւ դէպի Մանիլեան նաւահանգստի մուտքը։

ՎԻԵՆՆԱ, 23 դեկտեմբերի։ Ծովապետ Շպաունն ճանապարհ ընկաւ Պարիզ՝ մասնակցելու համար Հուլլի դէպքի առիթով կազմված քննիչ յանձնաժողովի նիստերին։

ԲՈՒԴԱՊԷՇՏ, 22 դեկտեմբերի։ Նոր ընտրութիւնները կը կայանան յունվարի 13-ից մինչև 26-ը։ Նոր րէյխստագը հրաւիրված է փետրվարի 3-ի համար։

ՏՕԿԻՕ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Պօրտ-Արտուրի անձնատուր լինելու ժամանակ եապօնացիների և ռուսների միջև կապված լրացուցիչ համաձայնութեամբ, նախատեսվում է, որ քաղաքացիական պաշտօնատար անձինք, որոնք չէին ծառայում որպէս կամաւորներ, պէտք կարձակվեն առանց ազնիւ խօսք տալ պարտաւորվելու։

ՎԷՅՀԱՅՎԷՅ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Եապօնացիները չը թոյլատրեցին անգլիական «Անդրօմէդ» կրէյսէրին դատարկել մթերքներ և դեղեր Պօրտ-Արտուրում, յայտնելով, թէ իրանք այնտեղ դեռ չեն գտել ռուսների դրած ականները։ Կրէյսէրը վերադարձաւ Վէյհայվէյ։

Կ. ՊՕԼԻՍ, 22 դեկտեմբերի։ Մօնաստիրի վիլայէթում զօրքերը բնաջինջ արին 9 մարդուց բաղկացած բուլգարական չէտան։

24 դեկտեմբերի

ՊԱՐԻԶ, 23 դեկտեմբերի։ Առաջադրութիւնները, որ եապոնական կառավարութիւնն արեց Ֆրանսիային տեղի ունեցան երկու ամիս առաջ, երբ ռուսական մի քանի հակաականանաւեր մտան Շէրբուրգ։ Պարիզի եապոնական դեսպան Մօտօնօ խօսակցութիւն ունեցաւ Դէլկասէի հետ։ Ֆրանսիական արտաքին գործերի մինիստրի տուած բացատրութիւնները կատարելապէս բաւարարութիւն տուին եապոնացիներին։ Դէլկասէն մի և նոյն ժամանակ յայտնեց, որ իշխանութիւններին ֆրանսիական նաւահանգիստներում և կօլօնիաներում հրահանգներ են ուղարկված, որ կրկնութիւն են նրանց, որոնք տրված էին ֆրանսիական տեղական իշխանութիւններին սպանօ-ամէրիկական պատերազմի ժամանակ։

ՏՕԿԻՕ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Լրացուցիչ պայմանագրով նախատեսվում է վերահըսկող յանձնաժողովի նշանակումը անձնատուր լինելու պայմանները կատարելու մասին. հէնց նրա մէջ էլ յիշատակվում է դէպի գերի ռուս օֆիցէրները և զինւորները ունենալի վերաբերմունքի մասին։ Յանձնաժողովի անդամները եկող շաբաթ կէսօրին պէտք է հանդիպեն Պէյխուշանի ստորոտում։ Ռուսաց ցամաքային և ծովային օֆիցէրները պէտք է գան այն կարգով, որ ցոյց կը տան եապոնացիները։ Օֆիցէրները պէտք է այնպէս սարքվեն, որ նրանց առաջապահ մասը հասնէ Եախուտսոցի արևելեան ծայրին հինգշաբթի, առաւօտեան 9 ժամին։ Պայմանագրով նախատեսնվում է օֆիցէրների և պաշտօնատար անձանց իրաւունքը պահպանել իրանց զէնքը, իսկ զինւորները պէտք է զինաթափ լինեն։ Բերդի, շինութիւնների և պատերազմական նաւերի վրա հսկելու համար անհրաժեշտ անձինք կը մնան Պօրտ-Արտուրում և կը կրեն առանձին նըշաններ. Կամաւորները և պաշտօնատար անձինք, որոնք զէնք կունենան 9 ժամից յետոյ չորեքշաբթի կամ չեն գտնվի մատնացոյց արված տեղում, կենթարկվեն միջոցների ըստ հայեցողութեան եապոնացիների։ Մասնաւոր սեփականութիւնը, որ ռուս օֆիցէրները կունենան իրանց հաւաքվելու տեղը, կենթարկվի քննութեան և ծանրոցի կշիռը կը սահմանափակվի։ Պայմանագրի մէջ ասված է հիւանդանոցները յանձնելու վերաբերմամբ, նոյնպէս այն առաւելութիւնների մասին, որ տրվում են չը պատերազմող անձանց, այն է անձնական ազատութեան և մասնաւոր սեփականութիւնը տեղափոխելու մասին. Նախատեսվում են նոյնպէս դիւրութիւններ օֆիցէրների և պաշտօնատար անձանց ընտանիքները փոխադրելու համար։ Մի և նոյն ժամանակ եապոնացիները իրանց են վերապահում իրաւունք հեռացնել իրանց համար ոչ ցանկալի անձանց։ Վերջաբանում պայմանագիրը նախատեսնում է գերի օֆիցէրների ազատութիւնը։

24 դեկտեմբերի

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Խօլերային էպիդէմիան Կովկասում վերջին ժամանակներս պակասեց։ Անդրկասպեան շրջանում հիւանդացաւ մի զինւոր։ Տաշկէնտում դեկտեմբերի 12-ից մինչև 18-ը հիւանդացան վեց և մեռաւ երեք հոգի։ Աստրախանի նահանգում դեկտեմբերի 14-ից մինչև 21-ը խօլերայով հիւանդացողներ չէին նկատվում։ Ցարիցինում դեկտեմբերի 14-ից մինչև 21-ը հիւանդացան 15 և մեռան 10 հոգի։ Սարատովի նահանգի մնացած տեղերում խօլէրայով հիւանդացողներ չը կային։—Սիբիրախտով հիւանդացողների թիւը Վեատկայի նահանգում պակասում է։ Ժանտախտով հիւանդանալու դէպքեր Ուրալի շրջանում մի փոքր պակասեց։ Օրական հիւանդացողների թիւը հասնում էր 30 մարդու։

ԲԱԳՈՒ, 23 դեկտեմբերի։ Գործադուլը շարունակվում է։ Այսօր Բալախանիում տեղի ունեցաւ ընդհարում բանւորների և կազակների միջև։ Սպանված են վեց բանւորներ և մի կազակ. շատ են վիրաւորվածները։

ՄԱԴՐԻԴ, 23 դեկտեմբերի։ Արտաքին գործերի մինիստրը յայտնեց, որ Ռուսաստանը և Եապոնիան դիմեցին Սպանիային հարցապնդումներով այն դրութեան առիթով, որ նա գրաւեց ներկայ պատերազմում։ Սպանիան պատասխանեց, որ բոլոր դէպքերում նա խիստ չէզոքութիւն է պահպանել։ Եապոնիայի հարցապնդումը վերաբերվում էր գլխաւորապէս ռուսական էսկադրայի Վիգօում մնալու և նրան ուտեստ պաշար հասցնելու մասին։ Սպանիայի պատասխանը կատարելապէս գոհացրեց Եապոնիային։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 22 դեկտեմբերի։ Ամբողջ ճակատի վրա կամաւորների աջող խուզարկութիւններ են կատարվում։ Եապոնացիները շարունակում են ստանալ օժանդակ զօրքեր և իրեր։ Գերի ընկնողները երիտասարդ, առողջ տաք հագնված են։ Լուրերի համեմատ, եապոնացիները կառուցանում են Ֆինխուանչէնի մօտ կամուրջ Եալուի վրայով կորէական երկաթուղիները չինականների հետ միացնելու համար։ Գլխաւոր գծից անց են կացրված դէկովիլեան ճանապարհներ։ Եապօնացիները ըստ երևոյթին դեմօնստրատիվ կերպով, զօրեղացնում են աջ թևը։

ՊՕՐՏ ԱՐՏՈՒՐ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Մեծ մարտկոցների յանձնումը կայացաւ առանց միջնադէպքերի։ Երևաց, որ աւերված է բոլորը, ինչ որ կարելի էր ոչնչացնել։ Շինութիւնները գոյութիւն չունեն։ Մի քանի թընդանօթներ փչացրված են։ Ստեսսէլ իր շտաբով առ այժմ կը մնայ Պօրտ-Արտուրում։

ՏՕԿԻՕ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Պօրտ-Արտուրի մօտ ռուսական և եապոնական կորուստների ճիշդ թւանշանները առ այժմ չեն պարզված։ Վիրաւորվածների և հիւանդների մեծամասնութիւնը դեռ ևս չեն կարող դիմանալ տեղափոխութեան։ Եապոնացիները հասցնում են դեղեր և մթերքներ։ Կարծում են, որ հազարաւորներ կազատվեն, շնորհիւ սանիտարական պայմանների և խնամատարութեան։ Պատերազմական գերիների այդպիսի մի մեծ թւի պահելը ծանր և թանգ մի խնդիր է։ Հընարաւոր է, որ Եապոնիան կը մշակէ մի համաձայնութիւն՝ պատերազմական գերիներին Ռուսաստան վերադարձնելու մասին։ Հարցը արդէն քննվում է։

ՏՕԿԻՕ։ Ենթադրում են, որ Նօգին, միկադօի ցանկութեամբ կը վերադառնայ Տօկիօ, ուր նրան կանվի հանդիսաւոր ընդունելութիւն։ Եապոնական ծովային օֆիցէրները դեռ չեն հետազօտել անձնատուութիւնից առաջ նաւահանգստում ջրասոյզ արված նաւերը։ Ռուսները ճարպիկ գործողութեամբ փակել են մուտքը՝ չոր նաւաշինարանում։ «Ամուր» տրանսպօրտային նաւը քաշ տալով տարել են նրա մէջ և պայթեցրել այնպէս, որ նաւը ընկել է նաւաշինարանի մէջտեղ. ապա պայթեցրել են նաւաշինարանի դռները։ Երէկ ռուսները յանձնեցին ծովային զինանոցը և տասն փոքրիկ նաւեր, որոնք պետքական են ծառայութեան համար. Մնացած նաւերը ջրասոյզ են արված անձնատուութիւնից առաջ։ Հէնց որ կը ստացվեն համապատասխան քարտէզներ, եապօնացիները կը զբաղվեն ականները հեռացնելու աշխատանքով։ Գլխաւոր բանակատեղիում ստացված է Նօգիի հեռագիրը. «Ինչպէս ես զեկուցի, համաձայնութեան երկրորդ յօդուածում յիշված առարկաների յանձնումը կայացաւ դեկտեմբերի 22-ին։ Ամրոցների և մարտկոցների յանձնումը աւարտվեց։ Պատերազմական գերիները հաւաքվում են նշանակված տեղը դեկտեմբեր ի

23-ին։ Նրանց վասին տուած բացատրութիւնը այնքան բարդ է, որ անհնարին է նոյն իսկ մօտաւորապէս տեղեկութիւններ հաղորդել։ Գերիների մասին ցեկուցումների մէջ նշանակված են 8 գեներալ, 4 ծովապետ, 57 գնդապետ և փոխ-գնդապետ, 100 կապիտան նաւատորմի, 531 օբէր-օֆիցէր բանակի, 200 լէյտընանտ և զինւոր նաւատորմի, 97 զինւորական պաշտօնեայ, 109 բժիշկ, 20 քահանայ, 22,434 ունտէր-օֆիցէրներ և զինւորներ բանակի, 4,500 նաւաստի, 3645 անկանօն զինւոր բանակի և 500 անկանօն զինւոր նաւատորմի, ընդամենը 32,207։ Կամաւորները մտցրված են մեծ մասամբ անկանօնների մէջ։ Հաշւում են 15 կամ 16 հազար հիւանդ և վիրաւոր։ Յանձնված են նոյնպէս 100 հեծնելու և 1878 լծելու ձիեր»։

ՄՈՒԿԴԷՆ, 22 դեկտեմբերի։ Գիշերը մեր կամաւորները յետ մղեցին հակառակորդին Սինլինտուն գիւղից։ Տաք, սուինալոր կռւի մէջտեղում միացին 500 ճապօնացի և 12 գերի բռնվեց, որոնցից 8-ը վիրաւոր։ Մեր կորուստները—վիրաւորված է Թեթև կերպով պօդպօրուչիկ բարօն Ֆրեդերիկս և 9 զինւոր, սպանված են երկու հրացանաձիգներ։

ՉԻՖՈՒ, 23 դեկտեմբերի։ (Րէյտէր)։ Հաստատված է, որ հիւանդանոցներում Չիֆու, Տեանցզին, Շանգհայ, Վէյհայվէյ և Գզինդաօ, որոնց մէջ ենթադրվում էր զետեղել վիրաւորներ և հիւանդների բժշկութեան համար, շատ քիչ տեղ կայ։ Չիֆուում, չը նայելով ռուսաց զօրասիւնի ջանքերին, կարելի է ընդունել 60 հիւանդ։ Ընդհանուր կարծիքով, հիւանդները պէտք է մնան Պօրտ-Արտուրում, մինչև որ այնքան կառողջանան, որ կարողանան վերադառնալ Ռուսաստան։ Ճապօնացիները հաւաքել են կուլիների մեծ քանակութիւն, որոնք պէտք է աշխատեն ամրութիւններ կառուցանելու համար Պօրտ-Արտուրում։ Ճալուի ափերում հաւաքված են փայտի և ցեմենտի ահագին քանակութիւններ, ինչպէս և զրահադաշտային պողպատէ տախտակներ և ճապօնական արտադրութեան ուրիշ նիւթեր, այդ բոլորը կը փոխադրվէ Պօրտ-Արտուր ամրութիւնների վերանորոգման համար։ Կուղարկվեն նաև ռազմամթերքի, ուտեստի և զեղօրայքի պաշարներ, բաւականաչափ ճապօնական պահակազօրքի կարիքների համար մի քանի տարով, ի նկատի ունենալով Պօրտ-Արտուրի պաշարման հնարաւորութիւնը ռուսների կողմից։

ՏՕԿԻՕ, 23 դեկտ. (Րէյտէր)։ Պօրտ-Արտուրի պահակազօրքը դուրս եկաւ այսօր քաղաքից մինչև Ճախուձէն։ Ճանապարհի երկարութեամբ շարված էին ճապօնական զօրքեր, որոնք պատիւներ էին տալիս, երբ անցնում էին բարձրաստիճան օֆիցէրները։ Ռուս օֆիցէրները կրում էին պաղ զէնք, իսկ զինւորները՝ զինաթափ էին։

ՏԱԵԱՐՅՈՒՆ, 20 դեկտ.։ Այսօրվայ գիշերը անցաւ յուզմունքով։ Տեսնվում էին ճապօնական զօրքերի շարժվող մասսաները, որոնք, չը քաշվելով մեր խրամատների մօտաւոր տարածութեամբ, աղմկում էին և աղաղակում—«բանզայ»։ Մերոնք կրակ բացեցին խմբերով։ հակառակորդի պատասխանող կրակը վիրաւորեց մեզանից մի քանի զինւոր։

ԼԻՆՇԻՆՊՈՒ։ «Ամեն տեղ դիրքերի վրա ինձանից խնդրում էին լրագիրներ և Թերթեր։ Եթէ խմբագրութիւնները և հասարակութիւնը չեն մերժի ուղարկել աւելորդ օրինակներ, կը յանձնենք խրամատներին։ Կարելի է ուղղել անդրբայկալեան կօզակային բատարէային, պօրուչիկ Տօլուզակօվին»։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Գեներալ Սախարօվի պաշտօնական հեռագիրը գլխաւոր շտաբին 1904 Թ. դեկտ. 23-ին. «Պօրուչիկ Լեվշանօվսկու և խօրունժի Գրունիչէվի խուզարկուները դեկտ. 19-ին երեկոյեան փչացրին երկաթուղային գիծը և քանդեցին հեռագրական սիւները 10 վերստ դէպի հիւսիս Խայչէնից։ Այդտեղում խորտակվեց Լեաօեանից գնացող շոգեմեքենան։ Մեր խուզարկուների գործողութիւնները առաջ բերին ճապօնացիների մէջ շփոթութիւն և Թնդանօթային հրաձգութիւն»։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ

Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ

ԻՍԱՀԱԿ ՄԵԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

«Մշակի» այսօրվայ համարի հետ մենք ուղարկում ենք Ռուսաստանի մեր բաժանորդներին Նէյշէլ էրի կրկնակօշիկների յայտարարութիւնը։

ՄԵԾ
ՊԱՆՕՐԱՄԱ-ԱԿՎԱՐԻԼ.

Այսօր և ամեն օր բացված է առաւօտեան 10 ժամից մինչև երեկոյեան 10 ժամը, տուն Միրիմանօվի, զինւորական տաճարի դիմաց, «Օլիմպ» հիւրանոցի կողքին։ Առաւօտեան 12 ժամից մինչև երեկոյեան 8 ժամը դուրս է գալիս պ. Արուսօ, չին-ճապօնական ժօնգլէօր. արտակարգ տեսարան դանակներով և այլն։ Մուտքը արժէ 25 կ., աշակերտները և զինւորները վճարում են 15 կ.։ 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Երեքշաբթի, դեկտեմբերի 28-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի սիրողների խումբը, անդամների, կանդիդատների և նրանց ընտանիքների համար Բարեհաճ մասնակցութեամբ պ. Գ. Միրաղեանի կը ներկայացնէ

ԿՐԷՉԻՆՍԿՈՒ ՀԱՐՍԱՆԻՔԸ

Կօմ. 3 գործ. հեղ. Սուխօվօ-Կօբիլինի, Թարգմ. պ. Աբէլեանի և պ. Արաքսեանի։

Մասնակցում են՝ տ.տ. Աօվանեան, Յակոբեան, պ.պ. Միրաղեան, Վանշիր, Ղորխմազեան, Ղուշչեան, Չիլխաչոյեան, Հայրումեան։

Տեղերի գները 1 րուբլ. մինչև 30 կոպ.

Սկիզբը ճիշդ ժամը $8^1/_2$-ին երեկոյեան։

Աշակերտներին մուտքը արգելվում է։

1—2 Րեժիսսոր Գ. Վ. Միրաղեան

ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՕՆ

Կիրակի, դեկտեմբերի 26-ին

Ի Ն Պ Ա Ս Տ Գ. Ա. Ա Ր Ա Ք Ս Ե Ա Ն Ի

Կը ներկայացվի

Առաջին անգամ Թիֆլիսում

ԴՕՆ ՍԵԶԱՐ ԴԸ ԲԱԶԱՆ

Դրամա 5 արար. Թարգմ. Արաքսեանի։

Մասնակցում են՝ տ.տ. Զաբէլ, Արաքսեան, օր. Մարգարիտ, պ.պ. Արամեան, Սանթուրչեան, Փիրումեան, Զալաբեան, Սափարեան, Բաքայեան, Բունիաթեան և ուրիշները։

Գործ. I Հայրենիք և ձերբակալութիւն. II Մահվան վճիռ և նշանադրութիւն. III Թագաւորի պալատը և կեղծ արեղայ. IV Անծանօթ ամուսիններ. V Ազատութիւն և երջանիկ ամուսիններ։

Սկիզբն է ճիշդ $8^1/_2$ ժամին երեկոյեան։

Տեղերի գինը բենեֆիսային է։ Տօմսակները վաճառվում են Թատրօնի կասսայում։

1—1 Րէժիսօր Արաքսեան

ՀԱՒԼԱԲԱՐԻ ԱՐԱՔՍԵԱՆԻ ՆՈՐ ԹԱՏՐՕՆ

Կիրակի, դեկտեմբերի 26-ին

Հայ և վրաց սիրողների խումբը կը ներկայացնէ

I

Առաջին անգամ վրացերէն լեզուով

ՄԱՐՎՈՂ ԾՐԱԳՆԵՐ

Դրամա 3 գործ. հեղ. Ա. Աբէլեանի, Թարգմ. Լ. Պօղոսեանի։

II

Ռուսերէն, հայերէն եւ վրացերէն լեզուով

«Т Я Ж Б А»

կօմեդիայի 4 րդ գործ. Էրիսթօվի, փոխադր. Լ. Պօղոսեանի։

Սկիզբն է 11 ժամին առաւօտեան։

Խաղամիջոցներին կը նուագէ զինւորական երաժշտական խումբը։ 1—1

ԲԺԻՇԿ Ս. Զ. ՄԻՐԶՈՅԵԱՆ

ԱՉՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ընդունելութիւն ամեն օր, ժ. 2—3 և 5—7 երեկոյեան, իսկ տօն օրերին առաւօտեան ժամը 10—11. Սօլօլակի փող. № 6.

(ա. օ.) 25—50

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Ս. Ա. Ստեփանեան

Ընդունում է առաւօտեան 9—2 և 5 7, Վելեամինովսկայեա փ. № 8.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՐՔՈՒՆԱԿԱՆ ԹԱՏՐՕՆ

Ձեռնարկութիւն Կայսերական Թատրօնների արտիստ Լ. Դ. Դօնսկօյի

ՏՕՆԱԿԱՆ ՐԷՊԷՐՏՈՒԱՐ

Դեկտեմբերի 26-ից մինչև յունվարի 1-ը 1905 Թ.

Կիրակի, դեկտեմբերի 26 ին 2 ներկայացում։ Ցերեկվայ, հանրամատչելի գներով կը ներկայացվի

Ֆ Ա Ո Ւ Ս Տ

օպերա 5 գործ. երաժ. Գունօի։

Գիշերվայ մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօի կը ներկայացվի «ՊԻԿՕՎԱՅԱ ԴԱՄԱ» օպ. 3 գործ. և 7 պատկ. երաժ. Չայկօվսկու։

Երկուշաբթի, դեկտեմբերի 27-ին 2 ներկայացում։ Ցերեկվայ. հանրամատչելի գներով կը ներկայացվի «ԵՎԳԷՆԻՅ ՕՆԷԳԻՆ» օպերա 3 գործ. 7 պատկ. երաժ. Չայկօվսկու։ Գիշերվայ ներկայացում. կը ներկայացվի «ՍՆԵԳՈՒՐՕՉԿԱ» օպերա 4 գործ. նախաբանով երաժ. Րիմսկի-Կարսակօվի։

Երեքշաբթի, դեկտ. 28-ին գիշերվայ ներկայացում մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօի կը ներկայացվի «ՆԵՐՕՆ» օպ. 4 գործ. երաժ. Րուբինշտէյնի։

Չորեքշաբթի, դեկտեմբերի 29-ին վրաց դրամատիկական ընկ. ներկայացում։

Հինգշաբթի, դեկտ. 30-ին գիշերվայ ներկայացում, մասնակցութեամբ Լ. Դ. Դօնսկօի. կը ներկայացվի ՄԱՆՕՆ, օպեր. 5 գործ. երաժ. Մանսէնէի։

Ուրբաթ, դեկտ. 31-ին կը ներկայացվի 1) ՍԵՎԻԼՍԿԻ ՑԻՐՈՒԼՆԻ, օպեր. 3 գործ. երաժ. Րօսսինի. 2) ՆՈՐ ՏԱՐՎԱՅ ԴԻՄԱՒՈՐՈՒՄԸ և ԴԻՄԱԿԱՀԱՆԴԷՍ։ Լօժաներում, պարտէրում, ամֆիտէատրում և 2-դ ու 3-դ ճարուսների բալկօնում տոմսակ վերցնողները իրաւունք ունեն մնալ դիմակահանդէսում։

Շաբաթ, յունվարի 1-ին 1905 Թ.ի. կը ներկայացվի «ԲՕԿԱՉԻՕ», կօմիքական օպէրա, 3 գործ. երաժ. Զուպպէի։

Առաւօտեան ներկայացումների սկիզբն է ցերեկվայ $12^1/_2$ ժամին, իսկ երեկոյեանները երեկոյեան 8 ժամին։

Տօմսակները ծախվում են։

(հ. շ. շ.) 3—3

Յ. ԴԱՂԲԱՇԵԱՆԻ

I

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

հայերէնից ռուսերէն

Լոյս տեսաւ ԱՌԱՋԻՆ պրակը Գինը 1 ր.։

Բառարանի բաժանորդագինը ճանապարհածախսով 5 ր., Ռուսերէնից հայերէն բառարանիս բաժանորդների համար 4 ր.։

II

ԼԻԱԿԱՏԱՐ ԲԱՌԱՐԱՆ

ռուսերէնից հայերէն։

Լոյս տեսաւ ՅՕԹԵՐՈՐԴ պրակը, գինը 1 ր. 20 կ.։ Բաժանորդագինը ճանապարհածախսով 7 ր.։ Բացված է բաժանորդագրութիւն նաև ռուսերէնից հայերէն առձեռն բառարանի համար։ Բաժանորդագինը 2 ր. 50 կոպ.։

Գաւառներից և օտար քաղաքներից պէտք է դիմել ուղղակի ինձ հետեւեալ պարզ հասցէով. Тифлисъ, А. С. Дагбашяну. Թիֆլիսում բաժանորդ կարելի է գրվել «Գուտտենբէրգ» գրախանութում։ 6—6

Մելիք-Բախտամեան եւ ընկ.

Պուշկինեան փողոց

առաջիկայ տօներին առիթով առաջարկում է

ԼՕՌՈՒ ՄԵՂՐ

30 կ. ֆունտը, 11 րուբլի պուդը կարագ I տեսակի 60 կ. ֆունտը։ Զանազան տեսակ պանիրներ։ 5—10

Ը Ք Ե Ղ

Լոյս տեսաւ «ՇՔԵՂ»-ի Ե. պրակը, տասը գեղարուեստական նկարներով, արժէ 1 ր. 20 կ. տասնեակով գնողին հատը 1 րուբլի։

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ւ

մի այլ գեղարուեստական ընտիր հրատարակութիւն տպագրված խաւաքարտի վրա (բրիստոլ կարտօն)

ՏԱԽՏԱԿ ՕՐԱՅՈՅՑ 1905 Թ.

Տ. Սիրանոյշի 30-ամեայ բեմական գործունէութեան յիշատակին, 30×40 սմ. մեծութեամբ, զանազան գոյների մէջ և քաղաքացիական տարազով։

Արժէ Թիֆլիսում . . . հատը 20 կ.

Իսկ գաւառների համար . . » 25 »

(Գաւառից 10-ից պակաս պատուէրները չեն կատարվում),

իսկ 10-ից աւելին կը հաշւի հատը . 20 կ.

Ալբոմ և Օրացոյց միասին գնողին՝ Օրացոյցը կարժենայ . . . 10 »

Նպատակայարմար տօնական ընծայ կարող են լինել մեր Ալբօմները, Հայ գործիչների բաց նամակները (130 տեսակ—100 ով՝ 2 ր. 50 կ. իսկ 1000-ով՝ միայն 20 ր.), Օրացոյցը և այլ ընտիր գեղարուեստական հրատարակութիւնները։ Շտապեցէք դիմել մեզ հետեւեալ հասցէով.

Тифлисъ, фототипія Гнуни—Маримъ. 6—15

ՄՈԴԱՅԻՆ ԴՈՒԽԻՆՆԵՐ

„ՏՈՒԲԻՐՕԶԱ"

Բրօկար եւ Ընկ.

20 ս. դ, յ. մ. մ. յլ 2—6

«ՌՕՍՍԻԱ» ա պ ա հ ո վ ա կ ա ն ը ն կ ե ր ո ւ թ ի ւ ն ը հաստատ հիմքերով և ձեռնտու պայմաններով ապահովագրում է։

Աղջիկների համար օժիտներ,

Տղաների համար թոշակներ,

Ծերութեան համար դրամագլուխներ,

Մահվան դէպքերի առիթով դրամագլուխներ,

Ցմահ եկամուտներ,

Այրիների կենսաթոշակներ:

Առ 1 յունվարի 1904 Թւի ապահովագրված են 81,142 հոգի

167,975,000 րուբլու։

Մանրամասնութիւնները հարցնել Վարչութիւններին (Պետերբուրգ, Մօսկաեա, № 37) և Թիֆլիսի բաժանմունքին (Սերգիեվսկի փողոց № 6)

և Կայսրութեան բոլոր քաղաքներում՝ ընկերութեան գործակալներին։